

Домувањето во руралните општини во РМ: Примерот на Желино

Резиме:

Домувањето отсекогаш имало големо значење во социјалната политика како фактор којшто е директно поврзан со квалитетот на живеење на населението, нивното општо здравје и функционирање. Во статијата се анализираат различните теоретски пристапи на поимот домување, се фокусира важноста на квалитетот на домувањето за нормален рурален и урбан живот, се дава и еден социолошки осврт врз улогата на домувањето во општата благосостојба на населението.

Во текстот освен општиот дел се анализира и квалитетот на домувањето во Република Македонија, со посебен осврт на општина Желино која се наоѓа во Полошкиот регион и во подножјето на планината Сува Гора. Општината е составена од 17 населени места (села) со вкупно 24.390 жители (податоците се земени од последниот Попис од 2002 г.). Се употребува акционо истражување, што подразбира анализа на статистички податоци кои се надополнуваат со емпириското истражување на терен, преку анкетирање и интервју за тоа колку населението во овој регион е задоволно од условите на домување, дали и колку е задоволно со другите фактори коишто директно имаат влијание врз квалитетот на домувањето, како што се: патиштата, уличното осветлување, канализацијата, електричната енергија, итн. Имајќи предвид дека се работи за општина којашто се простира на 199 км², во која некои од селата се во планински предели и физички се поизолирани од другите села, се истражува и фактот дали и колку општинските власти се спремни да му обезбедат еднакви услови на ова население, наспроти населението што живее во подостапните делови на општината.

Темата е актуелна затоа што директно е поврзана со квалитетот на живеење на дел од населението во Република Македонија, што може да го привлече вниманието како на научните кругови, така и на пошироката јавност.

Клучни зборови: домување, општина Желино, населени места, квалитет на домување.

Вовед

Како што популацијата на земјите во развој станува поурбана, нејзините потреби за тоа што го чини добриот живот се зголемуваат (Ацески, 1995: 438), па така, новите генерации имаат повисоки барања во врска со квалитетот на живот (quality of life). Луѓето кои живеат во економији во транзиција, обично имаат понизок квалитет на живот и се помалку среќни од оние кои живеат во развиени пазарни економији, дури и кога се земаат предвид разликите во материјалните стандарди на живеење. Денес, Република Македонија сè уште се наоѓа во процес на незавршена транзиција, граѓаните се соочуваат со разни проблеми, меѓу кои се и тие од сферата на домувањето.

Домувањето е синоним за засолниште, живеалиште, особено живеалишта обезбедени за една заедница или за одреден број на луѓе (Britannica, 1983, vol. V: 155), колективни домови, обезбедување дом за група, како за голем прилив на работници, сè што покрива или заштитува (Webster, 1986: 928).

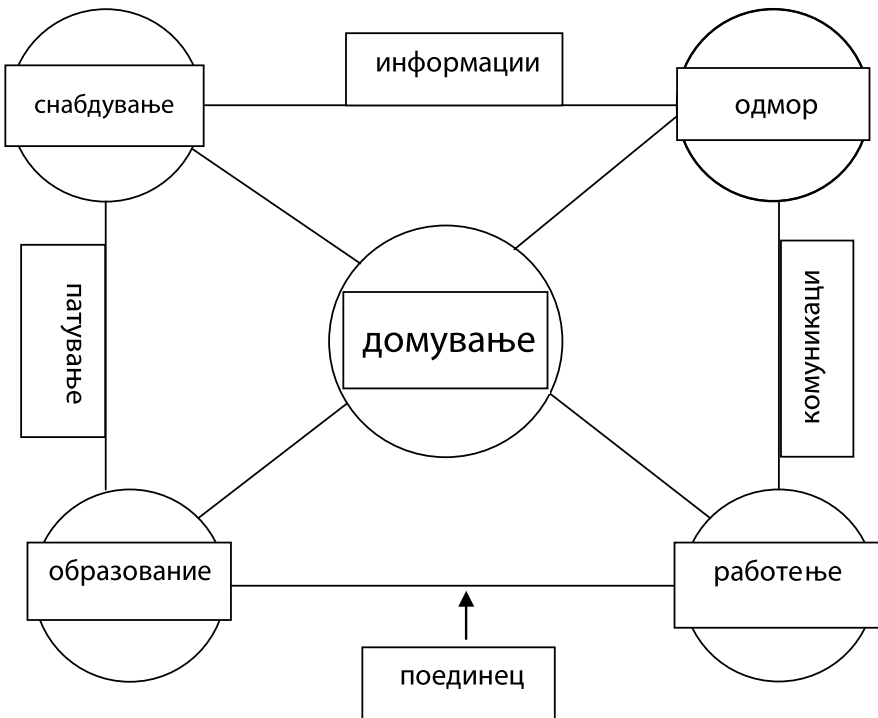
Низ историјата, човекот го следи потребата од дом или куќа. На секој човек му е неопходно место за спиење, простор каде што ќе ја врши основната лична хигиена, извор на вода, на храна, и простории каде што ќе приготвува храна. Повеќето луѓе живеат како дел од семејството, во место наречено дом (Ален, 2008: 32-34).

1. Теориски пристап: Домување?

Домот е местото каде што човекот: се храни, спие, каде што ги чува нештата што ги поседува и каде што се заштитува од разните природни непогодности. „Домот е место за одредени видови работи, извршени од страна на членовите на семејството, занимавањето со хоби, пишување писма, чистење и поправање работи, водење финансиски работи. Домот, исто така, е место за игра и забава со пријателите... Треба да биде безбедно, пријатно место, исполнето со работи од нечиј живот, понекогаш затворено и приватно, а понекогаш отворено за пријатели, зависно желбите на нејзините станари“ (Ален, *ibidem*). Човекот својот дом секогаш го замислува како сигурно место, како свое прибежиште. Единката и семејството својот дом го сметаат и како дел од идентитетот, т.е. тие се идентификуваат со својот дом: со страноста, комоцијата, естетиката, хигиената на својот дом, со нештата коишто го забавуваат домот, со местоположбата на својот дом, стилот на градбата, итн. Со напредокот на човековата цивилизација и технологија домувањето или својствата на домот, заземаат многу важна позиција (Jackson & Southers, 1993: 17-22).

Функциите на руралните и урбаните населени места, меѓудругото, се огледаат и во задоволувањето на основните човекови потреби за егзистенција (во германската терминологија: *Daseinfunktionen des Menschen*, Partzsh, 1970), а меѓу тие категории се: домувањето, снабдувањето, одморот, патувањето и комуникациите.

Илустрација бр. 1. Шема на основните човекови потреби за егзистенција (Partzsch, 1970, во Vresk, 2002:37)

Домувањето е една од круцијалните компоненти на човековиот живот, којашто влијае врз начинот на организирање на животот, модус вивенди, но и од аспект на самореализација и самоперцепција на секоја единка. Напредните модерни општества на оваа социјална димензија ѝ придаваат голема важност, сметајќи ја за право, а не за привилегија. Домувањето е регулирано и во меѓународните конвенции, меѓу другото и со членот 25 (а) од Универзалната декларација за човекови права на ООН: „Секој има право на стандард на живеење којшто ќе биде адекватен за неговото здравје и благосостојба и здравјето и благосостојбата на неговото семејство, вклучувајќи ја: храната, облеката, домувањето и здравствената заштита, како и задолжителни социјални

служби, правото на заштита во случај на невработеност, болест, инвалидност, развод, како и во случај на недостаток на услови за живот“. Домувањето како човеково право е реafirмирано и со членот 11 од Меѓународната повелба (пакт) за економски, социјални и културни права (1966) (CESCR, 1991).

Во сферата на социологијата постои една гранка наречена социологија на домувањето. Природата на домувањето како физички артефакт, нејзината просторна дистрибуција и условите за владеење (физички, правно и финансиски) се под големо влијание на општествените структури и процеси. Во социологијата на домувањето можат да се идентификуваат пет сфери на студирање: (1) влијанието на културата и социјалните поделби (клас,

род) во дизајнот на домувањето; (2) како социјалните структури и процеси влијаат врз поделбата на разните социјални групи во резиденцијалните локации; (3) како физичката природа на домувањето и на просторните релации помеѓу единиците на домување влијае врз индивидуалните домаќинства; (4) како детерминантите на домувањето влијаат во разните видови општества (социјалистички, капиталистички, во развој) врз развивањето на сивата економија, политичките процеси и општествени движења; (5) улогата на домувањето врз креирањето на трајни општествени поделби или општествена солидарност, вклучувајќи ги истражувањата: за соодносот помеѓу домувањето и класите, општеството, статусот, родот, расата или формите на консумирање. (Scot & Marshall, 2005: 278)

2. Домување во РМ

Според податоците на Светската банка во врска со условите за живот во РМ за 2002-2003, над 90% од домовите биле во сопственост на граѓаните (се приватизирани), без разлика на нивниот социјален статус (сиромашни или богати), податок сличен со другите транзициски држави. Во тој период, условите за домување се разликувале помеѓу сиромашните и несиромашните. Сиромашните живееле во позбиени живеалишта (14 м², наспроти 21 м² по жител). Истото истражување покажува дека најголемиот број од домовите во РМ имале пристап до вода, канализација и електрична енергија, а одреден број домаќинства немале ниту кујна или бања (види Табела 1). (Катсу, 2005: 30-31)

Табела 1. Услови за домување

	% на несиромашни лица кои живеат во домаќинства без пристап до	% на сиромашни лица кои живеат во домаќинства без пристап до
Вода	5	11
Канализација	22	36
Елек. енергија	0,5	1
Централно греење	88	96
Кујна	5	12
Бања	7	15

Изнајмувањето дом било скапо за многу луѓе, што претставува проблем особено за младите семејства и мигранти; станбениот фонд се влошувал и не бил добро одржуван, а субвенциите за домување биле лошо таргетирани. Во земјата има околу 100 субстандардни населби во кои живеат околу 274.000 жители. (Катсу, 2005: 55)¹

Според едно поново истражување на УНДП и Универзитетот на Југоисточна

Европа, насловено „Граѓански засновани анализи: Извештај за квалитетот на социјалните услуги“ (People Centred Analyses) (Види: Бартлет, 2010) засновано врз резултатите од анкетаирањето на домаќинствата извршено во септември 2009, со репрезентативен примерок со 1.000 домаќинства од целата држава, поголемиот дел од испитаниците (85,5%) живеат во куќи, додека само 13,8% во станови. Наодите зборуваат дека

¹ Најголеми субстандардни населби има во Скопје: Шуто Оризари, Серава, Гази Баба, каде што живеат етнички Роми и Албанци. Такви примери има и во Радовиш (5 населби со 5.800 жители), Прилеп (2 населби со 14.000 жители) и Струмица (три населби со 6.800 жители). (Катсу, 2005: 55).

СТАТИИ

проблемот на домување сè уште е присутен кај нас (шестмина изјавиле дека живеат во колиби или импровизирани куќи). Во 2004 година, Министерството за труд и социјална политика одобри програма за поддршка на луѓе исклучени од општеството, вклучувајќи: зависници од дрога, сираци, жртви на семејно насилство и бездомни луѓе (Види: mtsp.gov.mk). Но, по сè изгледа, проблемот не е решен целосно.

Табела 2. Каде живеат испитаниците?

Куќа	806	85,5 %
Стан	130	13,8 %
Импровизиран дом/колиба	6	.6
Вкупно	943	100,0

На прашањето „Што од наведеното најдобро го опишува Вашето живеалиште?“ (сопственост без хипотека, сопственост со хипотека, потстанар, плаќа станарина во социјални/хуманитарни/општински станови, сместувањето е обезбедено без плаќање станарина, живеалиштето не е во сопственост на испитаникот или на друг член од домаќинството), 90,8% одговориле со „сопственост без хипотека“, додека само 2,7 рекле дека се потстанари, што зборува дека македонскиот граѓанин повеќе сака сопствен дом, т.е. има психолошка аверзија кон станарината, потстанарството или туѓата сопственост. Со зголемувањето на нивото на образование, луѓето преферираат живот во стан (6,5% од испитаниците со основно образование, наспроти 23% на оние со високо образование). На прашањето „Дали секое дете има своја соба (која не ја дели со никого)?“, скоро 1/3 одговориле со „не“, што значи дека обичниот граѓанин на РМ се соочува со

Проф. д-р Али Пајазити, М-р Агрон Рустеми
проблем на обезбедување на основните животни услови за своите деца.

На прашањето во врска со проблемите со живеалиштето, околу 1/3 од граѓаните на РМ се жалат на недостаток на простор. Само 39,1% од испитаниците рекле дека секое дете има своја соба, 1/4 (24,9%) се жалат на оштетени прозорци, врати или подови, нешто повеќе се жалат на влага на ѕидовите или подовите (27,5%), 1/5 на протекување на покривот, 1/4 на прекумерна врева од соседите или улицата, 11% немаат чиста вода од чешма. Струјата не е проблем, ја има скоро на 99% од територијата на државата, 75% од граѓаните имаат фиксна телефонија, но ситуацијата е катастрофална кај централното греење, само 7,1% од граѓаните користат таква услуга, 22,8% користат канализација.

3. Општина Желино и домувањето

Илустрација бр. 1 - Грб на општината Желино

Желино и 17 други селски населени места ја формираат општината Желино, којашто се простира на 199 км² и според Пописот од 2002 година, има околу 24.390 жители (121,32 жители на км²) (Попис, 2002, Книга 2: 42). Од ге-

ографски аспект гледано, Желино му припаѓа на Долен Полог, од десната страна на реката Вардар, со Сува Гора, стигнува сè до реката Треска. Оваа општина е формирана со првата територијална поделба, односно во 1996. Според морфолошката структура, на територијата на општината има низински и ридско-планински населени места. Се граничи со општините: Тетово, Брвеница, Јегуновце, Самоков, Сопиште и Сарај. Населени места кои се дел од оваа општина се: Желино, каде се наоѓа и седиштето на општината, Стримница, Долна Лешница, Горна Лешница, Требош, Палатица, Озурмиште, Дебарца, Групчин, Чифлик, Ларце, Копачиндол, Ново Село, Рогле, Мерово, Луковица, Седларево и Церово. Овие села се населени, главно, со албанско етничко население (99%) и мал број Македонци и други.

Илустрација бр. 3 - Географска позиција

Во однос на седиштето на локалната самоуправа, дел од населението смета дека тоа е многу далеку и пристапот е особено отежнат во зимски и летни услови, при екстремни температури. Проблемите од овој аспект треба да се надминуваат преку начинот на добро владеење и поголема партиципација

на граѓаните во работата на локалната самоуправа (Јашари, 2008).

Според Пописот од 2002 година, општина Желино имала 5.226 домаќинства, со 5.325 станови (сите видови на живеалишта). Најголемиот дел од домаќинствата живеат во 4, 5 и 6-члени семејства (3.108 домаќинства). Статистичките податоци покажуваат дека најраспространети се семејствата со 4 члена, но, исто така, постојат и семејства кои имаат повеќе од 10 члена (97 семејства), што покажува дека традиционалното проширено семејство сè уште е присутно кај населението на оваа општина (Попис 2002, Книга 3: 115). Значи, оваа општина видно се разликува од некои во Источна Македонија, каде вакви семејства се апсолутен раритет или воопшто ги нема (повеќе од десет члена имаат: во Штип, со 47.796 население, само 9 семејства, во Кочани, со 18.497 население, само пет семејства, Свети Николе, со 33.689 население, само две семејства).

Вкупната површина на станите во оваа општина изнесува 407.543 м², површината на станови населени со индивидуални домаќинства изнесува 391.266 м², индивидуални домаќинства има 5.226. Предничат станите од 15,10 - 20,00 м² по лице (1.140), потоа следуваат оние од по 12,10 до 14 м², а има и станови од по 53 м² по лице. Просечната станбена површина по член на домаќинство изнесува 16,04 м², факт што покажува дека овој просек е меѓу најнискиот во државата. Понизок просек на м² по глава на жител имаат само: Студеничани (12,92 м²), Шуто Оризари, (13,19 м²), Арачиново, (14,09 м²), Сарај (14,58 м²), Чаир (14,92 м²), Сопиште (15,42 м²) и Чучер-Сандево (15,61 м²) (Попис,

СТАТИИ

2002, Книга 3: 51). Ако ги споредиме овие податоци со оние во Карпош (22,76 м²), Гевгелија (23,68 м²), Струга (24,24 м²) и Ресен (27,94 м²), ќе заклучиме дека постои голем јаз во однос на условите за домување помеѓу разните општини во РМ. Просекот на м² по глава на жител во општина Желино е низок споредено со просекот во некои западноевропски држави (за 2007), како: Австрија (50,39 м²), Шведска (43,6 м²), Германија (41,3

Проф. д-р Али Пајазити, М-р Агрон Рустеми м²) и, особено, Луксембург, кој од овој аспект има највисоки стандарди, (65,9 м²), кои тешко можат да се достигнат. (statinfo, 2010) Интересен е фактот дека просторноста на становите во споменатата општина е на рамниште на некои од бившите комунистички земји, како Словачка (17,6 м²), а малку повисока од некои други (како Романија, 14,09, Бугарија, 14,6 м²) (statinfo, 2007).

Табела 2. Станови според опременоста со помошни простории и видот на сопственоста (опременост со помошни простории)

	Вкупно станови	Кујна, бања и тоалет	Само кујна	Тоалет надвор од станот	Бања надвор од станот	Без помошни простории
Желино	5.325	1.712	5.181	2.530	179	54
Приватна	5.297	1.708	5.155	2.509	178	54
Државна	28	4	26	21	1	-
Друга	-	-	-	-	-	-

Извор: Попис на населението, домаќинствата и становите во Република Македонија, Републички завод за статистика, дефинитивни податоци, 2002.

Од Табелата се гледа дека околу половината од становите имаат тоалет надвор од станбените простории, факт којшто зборува за лоши услови за живот. Уште позагрижувачки е бројот на станови - 179, со бања надвор од станот.

Бројот на станови во општина Желино е 5.304, со површина од 406.359 м², 17.217 соби, 538 станови имаат мали кујни (до 4 м²), 2.944 станови имаат кујни од 5-10 м², додека 126 станови имаат кујни од 17-20 м², и 58 со над 20 м². Од населени 5.123 станови (од кои 5.102 се во приватна, а 21 во државна сопственост), (Попис 2002: 210). Значи, апсолутниот број на станови се во приватна сопственост.

Во општина Желино има 202 ненаселени станови, што е мал број споредено со оној во другите општини, како: Веница

499, Богомила 734, Берово 2.081, Делчево 1.728, Крива Паланка 2.979 (Попис од 2002, Книга 3, 113-117). Од 5.226 станови, само 2 се во државна сопственост, 1 приватна сопственост (цел стан), 31 се корисници на дел од станот, социјални станови нема, и 106 се од сродство. Овие податоци, споредени со оние во другите општини каде што има многу повеќе социјални станови (Пробиштип 5, Македонска Каменица 5, Делчево 6, и интересен е фактот дека Другово со 1.152 домаќинства има 3 социјални станови) зборуваат дека државата во ова подрачје не ја игра улогата на вистинска социјална држава.

Од 4.156 згради кои ги има во општина Желино, поголемиот дел се сочинети од еден стан (3.233), иако има и со по два (720), три (165) и четири стана (34). Со десет, или повеќе станови нема ниту една зграда во оваа рурална општина, што е и нормално. Станови

за одмор и рекреација и станови кои се користат за време на сезонските работи во земјоделството (вкупно 21), се со површина од 1.184 м², од кои: 3 се еднособни, 11 двособни и 7 со три или повеќе соби. Во однос на бројот на катови, доминираат приземните куќи

(3.597), еднокатните (510) и двокатните (49), петкатни и повисоки згради нема. Поголемиот дел од становите - 4.224 (од вкупниот број 5.325), се изградени во периодот 1971-1999, но има и 17 кои се изградени до 1919 година и 27 од 1919-1945 година.

Табела 4. Згради според материјалот од кој е изграден системот на носивост

Вкупно згради	Систем на носивост од цврст градежен материјал					Слаб градежен материјал (керпич, плитар, набој, штици и друго)
	Бетон и армиран бетон	Бетонски блокови	Тули	Камен	Монтажни дрвени панели	
4156	1468	612	1355	682	5	34

Од горната Табела се гледа дека во оваа општина како градежен материјал се преферира бетонот и армираниот бетон, тулите, но има и доста куќи кои се изградени од камен.

Водата за пиење е *conditio sine qua non*, една од основните потреби на човекот. Во општина Желино преовладува системот на снабдување со вода од сопствен хидрофор (3.324 домаќинства од вкупно 5.226), потоа од копан бунар (586) улична јавна чешма (400 домаќинства), дупчен (цевен) бунар (219), од чешма од двор приклучена на јавен водовод (184), улична јавна чешма со вода од јавен водовод (74), а што е

чудно, дури 62 домаќинства пијат вода од несреден извор и две домаќинства користат вода која ја земаат директно од езеро и едно од пештера, понор или јама со вода.² (Попис 2002, Книга 3: 181). При истражувањето спроведено во 2008, (во тимот на експерти учествуваа и авторите на оваа статија), се дојде до сознание дека во неколку населени места од оваа општина, проблемот со водата се јавува како еден од главните во врска со приоритетите за развој,³ вклучувајќи ја и потребата од воведување канализација, потоа отворањето нови работни места, и др. (Јашари, 2008)

Заклучоци

Република Македонија поминува една фаза на (пре)долга транзиција со социо-економски турбуленции коишто генерираат негативни рефлексии во сферата на секојдневниот живот, особено кај најнисикиот општествен слој, т.е. ранливата популација. Во светлото на тешката општествено-економска ситуација со која се соочени многу домаќинства, еден од приоритетите на Владата треба да биде интензивирање на борбата против социјалната исклученост. Гледано генерално, од горенаведените интерпретации и евалуации, констатираме дека општината Желино има сериозни проблеми во сферата на домувањето, коишто директно влијаат врз квалитетот на животот, како и врз здравјето и перформансите во градењето на стабилно општество од аспект на субјективна и објективна благосостојба. Како општи заклучи може да ги споменеме следните:

- Релативно сиромашно, кое ја вклучува и инфраструктурата и физичките проблеми поврзани со домувањето
 - Граѓаните имаат аверзија кон станарината, потстанарството или туѓата сопственост
 - Недоволниот простор на домовите е една од ранливите категории на оваа општина
 - Голем е бројот на членови кои живеат под ист покрив
 - Недостатокот на социјални станови е евидентен
 - Канализацијата и водата за пиење се акутни проблеми
 - Треба да се инвестира во уличното осветлување
 - Санитариите, т.е. голем број семејства имаат бањи и тоалети надвор од домот
- Општината има големи можности за развој, особено ако се реализира проектот на Владата за индустриската зона во Тетово.

На крајот, наша сугестија е државата да инвестира повеќе во ова подрачје, да се зголемат инвестициите за домување и комунални услуги, но, исто така, и локалната самоуправа и граѓанските иницијативи да аплицираат во разни меѓународни фондови за да се подобри квалитетот на живот. Претходно е важно да се прават перманентни анализи и планови за целисходни акции.

² Завод за статистика (2002) Попис 2002, Книга 3: 181

³ Во поедини села постои редукција на водата, од 24 часот навечер, до 5 часот наутро и од 11 - 18 часот во текот на денот. Во некои делови од населените места вода има многу ретко.

Литература

- Ален Е. (2008) Како функционираат градбите: Природниот ред на архитектурата, трето издание, Скопје: Арс Ламина.
- Ацески, И. (1995) Социологија на градот, Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“.
- Бартлет В. и другите (2010) Граѓански засновани анализи, Скопје: ЈИЕУ & UNDP.
- Givon, V. (1969) *Man, Climate and Architecture*, New Yor: Elsevier.
- Encyclopedia Britannica (1983), том V.
- Jackson, N. and Southers, C. L., „Housing and family well-being: A classroom approach to examining resource availability”. *Journal of Home Economics*. 85(2).
- Јашари Х. и други (2008) Социо-економски развој на руралните општини Желино, Сарај и Чучер-Сандево, Тетово (необјавен текст).
- Попис на населението, домаќинствата и становите во Република Македонија (2002) Републички завод за статистика, дефинитивни податоци, Книга 2 и 3.
- Random House Webster's Unabridged Dictionary, 1986: New York,
- Scot J.&Marshall G. (2005) *Dictionary of Sociology*, New York: Oxford University Press Inc.
- Vresk M. (2002) *Grad i urbanizacija*, Zagreb: Školska knjiga.
- Шигео, К. (2005), ПЈР Македонија: Проценка на сиромаштијата за 2002-2003, Скопје: Светска банка.
- CESCR General Comment 4: The right to adequate housing”. UN OHCHR. 1991-12-13. [http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/469f4d91a9378221c12563ed0053547e?Opendocument](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/469f4d91a9378221c12563ed0053547e?Opendocument). Retrieved 2008-06-02
- <http://civilliberty.about.com/od/equalrights/f/Housing-Human-Right.htm>
- <http://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.so.06.080180.002325>
- <http://www.zhelina.gov.mk/perne.asp>
- <http://www.zhelina.info>, посетено на 23.11.2010.
- <http://statinfo.biz/Data.aspx?act=1762&lang=2>, посетено на 25.11.2010.

Prof. d-r. Ali Pajaziti

M-r. Agron Rustemi

Faculty of Public Administration and Political Sciences

SEE – University, Tetovo

HOUSING IN RURAL COMMUNITIES IN MACEDONIA: THE CASE OF ZELINO

Summary

Housing has always been important factor in social policy that is directly related to the quality of life of the population, their general health and functioning. The article analyzed different theoretical approaches to the concept of housing, examines the importance of quality housing in rural and urban areas, this paper presents a sociological emphasis on the role of housing in the general welfare of the population.

In this paper is going to be analyzed the quality of housing in the Republic of Macedonia with a special focus on Zelino municipality located in Polog region and at the foot of the mountain Suva Gora. The municipality is composed of 17 villages and a total 24.390 people (data are taken from the last census of 2002). We will use action research that involves analysis of statistical data which will be supplemented with empirical research in the field through surveys and interviews about how the population in this region are satisfied with their housing conditions, whether and how satisfied the other factors that directly have impact on the quality of housing as a drinking water, street lighting, sewerage, electricity etc. Given that a municipality which is extended to 199 km² where some villages are in mountainous areas and who are physically are more isolated from other villages, which explores the fact whether and how local authorities are willing to provide equal conditions of this population versus the population living in more available parts of the municipality.

The topic is relevant because it is directly related to the quality of life of the population living in Macedonia, which may attract interest as in scientific circles also and in public ones.

Key words: housing, Zelino, municipalities, quality housing